

SÖDERBYBLADET

Nr 3 Årgång 6 April 2006

ISSN 1459-8493

Utgivare: Södra Vallgrund byaråd rf

SOMMARÖHALLEN

öppnar 6 maj

Vardagar och söndagar kl. 11 - 19
Lördagar kl. 10 - 18

KUNGÖRELSE

Medlemmarna i Södra Vallgrund Handelslag
kallas till ordinarie årsstämma

TISDAGEN 25 APRIL kl. 19.00
i Södra Vallgrund ungdomslokal.

På stämman behandlas de i § 11 av
Handelslagets stadgar nämnda ärenden.

SERVERING !

Södra Vallgrund Handelslag

SOMMARJOBB

Sommarpersonal sökes för sommaren 2006.
Skriv en fritt formulerad ansökan och lämna in
senast 22.4 till

Södra Vallgrund Handelslag

BYARÅDETS ÅRSMÖTE

Av de som var i tur att avgå ur styrelsen blev Sara Lund och Anders Back återvalda. I stället för Bo Westman och Lilian Westerlund-Perätalo som önskade avgå invaldes Minna Aro och Kristina Appel. Från tidigare kvarstår i styrelsen, Johan Rönn, ordförande, Birger Öster, Marlène Ström, Mariella Beijar och Anne Lindell. Revisorerna Karl-Johan Smeds och Bo-Erik Åström återvaldes liksom deras suppleanter Christer Stolpe och Gustav Strandback.

Namnen på de som blev invalda i de olika arbetsgrupperna finns i Söderbybladet nr 4 år 2005. Med den ändringen att i arbetsgruppen för

medlemsavgiftens insamling ersattes Sig-Britt Lund med Vuokko Palomaa.

Vidare beslutades att byggnadskommittén för Sommaröhallens tillbyggnad kunde upplösas.

Av verksamheten under år 2005 kan nämnas:

- Sommaröhallen varit öppen från maj till september med julöppet i december. Anställd har Annette Westman varit.
- Söderbybladet har utkommit med 11 nummer.
- Aktiva och samvetsgranna bybor hade på våren samlats för att städa upp längs byns vägar.
- Arkiveringsarbetet har fortsatt.
- 2 brödspadar har delats ut till nyfödda. Sammanlagt har 35 brödspadar delats ut sedan starten.
- Arbetsgruppen för restaureringen av Sommarösund har aktivt jobbat vidare.

Om restaureringen av Sommarösund kunde ordförande Johan Rönn informera: Grävningssarbetet kommer att fortsätta under hela april månad. Arbete som efter det eventuellt är kvar kommer att framflyttas till nästa vinter. (Tydligen har de redan insett att de inte kommer att hinna muddra hela Sundet denna vinter eftersom en ny damm redan har byggts vid "Värkhåle".)

Samma arbetsgrupp som funderar på miljön kring Sommarösund har även i uppgift att tillsammans med Forststyrelsen komma med förslag till vandringsleder.

På ett allmänt möte senare i vår kommer arbetsgruppens förslag att presenteras för byborna.

Börje

VI FICK NAPP

I senaste nummer av Söderbybladet efterlyste vi en lämplig hylla eller ett skåp att ha skrivaren på i arkivet.

Gurli Ahlström hade det vi behövde. Vi fick det gratis. Tack Gurli!

Börje

Vårtecken

- 4.4 såg Kjell Westerback tofsvipan
- 7.4 såg Inga Doktor två koltrastar
- 8.4 såg Kjell Westerback 2 svanar

PS. Ni glömmer väl inte att meddela om era iakttagelser hur våren och sommaren framskrider. Om något år ger det en fin statistik.

FÖR PRECIS 50 ÅR SEDAN

I Vbl, den 31 mars detta år, kunde vi läsa om 3 ynglingar som på skidor tog sig över Kvarken i slutet på februari år 1956. Två av ynglingarna, Lennart Hagelstam och Leif Orre gick på samma klass som undertecknad i Vasa svenska lyceum. Visst pratades det på rasterna om att de skulle skida ut på Kvarken för att titta på en "ångare" som gått på grund.

Föga anade man då, att 50 år senare, i Söderbybladet, kunna läsa om vilket livsfarligt arbete det var att lossa den värdefulla trälasten från s/s Vestria, den grundstöta ångaren.

Lars-Ola Berg och Olof Snygg har på ett förtjänstfullt sätt dokumenterat sina hågkomster och minnen från lossningsarbetet. Kommande generationer till kännedom. Se artikeln nedan: "Minnesbilder från lossningen av s/s Vestria 1956"

Det har genom tidigare diskussioner framkommit att åtminstone Sven-Ole Åström, Bo-Erik Åström samt Lars-Ola Vestergård också deltagit i det farliga lossningsuppdraget. De kanske vill och kan komma till tals i något senare nummer av Söderbybladet.

Börje

Minnesbilder från lossningen av s/s Vestria 1956

Händelser från svunna tider faller ofta i glömska när aktörerna själva inte längre finns till. Berättelser från dylika episoder fortlever ändå, men när berättelsekedjan blir längre kan det ofta uppstå en något förvanskad bild av själva händelseförloppet, - medvetet eller omedvetet.

Följande berättelse grundar sig på Olof Snyggs och mina egna minnen från denna fängslande händelse.

Det har nu gått över 50 år sedan lastfartyget Vestria av Jonstorp under svåra förhållanden råkade ut för svåra isskruvningar i Kvarken och fördes upp på Snipansgrundet den 16 december 1955.

Besättningen fick - i 20 graders kyla - ta sig gående över den rörliga isen fram till isbrytaren Tarmo som blivit varskodd om haveriet.

Vestria, som var lastad med trävirke, stod stadigt kvar på grundet och på vintern -56 beslöt ett konsortium från Tavelnsjö i Sverige att köpa lasten och forsla den i land på den finska sidan. En lossning med många farliga tillbud för de medverkande.

Ännu i slutet av februari var det öppet vatten runt Snipansgrundet men i början av mars kom kylan som möjliggjorde den planerade lossningen.

Lossningen skedde etappvis med att först föra virket från haveristen till Medelkallan (Mekall) en sträcka på ca 4 km. Denna transport skedde till största delen med häst, men även med de av John Ståhl konstruerade biltraktorena.

Medelkallan, - en undervattensgrynnan som utgjorde en fast grund emedan vattendjupet rörde sig om högst två meter och drivisen hade packat sig stadigt på havsbotten. Men ytan var någorlunda slät och mycket lämplig som upplagsplats.

Från Medelkallan fördes sedan virket med motorfordon, en ca 15 km lång sträcka över isen till Malskärs hamn, någon kilometer sydost om Valsörarna, där det staplades upp i väntan på sommartransport med pråm av eventuella köpare.

Ryktet om den förestående lossningen av Vestria nådde även oss här i Södra Vallgrund och Olof kommer väl ihåg när hans far Ernst Snygg, Gustav Beijar, samt Georg Riback beslöt att delta i lossningen.

- Dagen före avfärden lastade vi våra slädar med foder åt hästarna samt kläder och proviant åt oss själva. Vi var således fyra man som mycket tidigt följande morgon körde i väg med våra tre foror. Färden gick via Söderudden ut vid Snyggs stranden över isen till Panike.(bron till Panike fanns inte på den tiden). Man hade gjort en bilväg över land till Gloskärssund varifrån man körde förbi Klubbhällan raka vägen ut till Medelkallan.

Väl framme märkte vi att aktivitet redan var i gång. Någon hade redan hämtat virke och presenningar från fartyget och man var i gång med att bygga ett stall stort nog för 10 hästar. Framför spiltorna byggde man en 3 meter bred krubba avsedd som sovplats för hästkarlarna. Den första

kvällen tillbringade jag vid en stockeld med att lyssna till gubbarnas intressanta samtal, tills det var dags att byta till torra strumpor innan man kröp in i krubban och den kännpaka parfymdoft som kännetecknar ett stall.

Litet senare byggdes en liten barack som värmdes med en gasspis och hästkarlarna fick det litet angenämare. Själv flyttade jag tillsammans med Stig Aspholm och Teodor Björkvist in i kaptenshytten på fartyget.

Sammanlagt var det 15 stycken från Södra Vallgrund som deltog i lossningen. Gustav Beijar, Georg Riback, Johannes och Bruno Back, Paul och John Nyback, Karl Nybo, Arvid Ståhl, Evert Ström, Edvin Norrgård, Albert Björkbacka, Ernst och Olof Snygg, samt Lars-Ola Berg som med sin Fergusson körde mellan Medelkallan och Malskär.

Stuveriarbetare som vi var hade vi som uppgift att för hand plocka upp virket ur lastrummen och skicka upp det åt de som stod vid luckkanten som sedan kastade ner virket på isen där det lastades på fordonen. Att stå en hel dag och skicka upp de genomsura plankorna var ingen lätt uppgift, och trött och genomvåt var det viktigt att byta både strumpor och vantar innan man gick till vila för natten.

Svenskarna hämtade ett fat med denaturerad sprit som vi fick elda med i våra hytter, i plåtburkar eller dylikt. I vår hytt fanns ett stort porslinsfat som vi tänkte skulle lämpa sig bra som värmekälla, men fatet sprack av värmen och den brinnande spriten rann ut över hela golvet. Vi försökte ju släcka men spriten brinner ju endast på ytan och slocknade så småningom av sig själv.

Men att det trots eldandet var kallt i hytterna vittnar följande historier: En morgon kom någon på att man saknade Artur Sjöberg. Man visste att han övernattade på fartyget och efter mycket sökande hördes hans röst från en hytt längst ner. Artur hade i mörkret sökt en bäddplats i fartyget och trevande kom han på en halvöppen dörr, fastfrusen i isen. Artur gick in och lade sig på den frusna bäddplatsen och när han vaknade hade han frusit fast och kunde inte med egen kraft ta sig loss.

”Nou ha ja vari me om värr”, sa Artur när man äntligen fick loss honom från isbädden.

Något liknande drabbade även Karl Nybo, för när han steg upp ur sängen följde huvudkudden med och Evert Ström fick skära lös kudden från hans huvud.

Hannes och Bruno Back samt Paul och John Nyback hade fått en gaskamin att värma upp den hytt som de övernattade i. Men gasen kunde ha ställt till en allvarlig situation. Under natten hade kaminen slocknat och gasen strömmade ut i den lilla hytten, men Paul vaknade av illamående och en stark yrsel och väckte sina omtöcknade kamrater. En situation som kunnat sluta mycket illa.

Jag körde ju virket med min Fergusson från Medelkall till Malskär och med lastning och lossning gick det nog åt ca tre timmar per lass med traktor fart. Med så lång väg hemifrån så var det inte tal om att köra hem varje kväll och därför blev det rätt långa dagar innan man sökte sig in till den bastu som fanns på Malskär. Efter att ha ätit av den egna matsäcken var det bara att tränga sig in i ett hörn där man kunde vila ut några timmar. Jag for väl hem ett par gånger under de två veckor som jag deltog i lossningen. Bränsle till traktorn och proviantsäcken skulle ju fyllas.

Den ena gången följde Olof med hem och innan vi åkte tillbaka sydde han ihop en fårskinnsfäll till en sovpåse och i fortsättningen hade han inget problem med kylan.

Transporten mellan Medelkallan och Malskär var egentligen inte så dramatisk om man nu bortser från punkteringar och kokande kylare som förekom dagligen. Man gav sig nog inte tid att hjälpa de ”nödställda”, dessa syntes ju på långt håll och svenskarna hade en plogbil som tog sig an dylika problem.

Däremot var verksamheten vid fartyget och transporten till Medelkallan mycket riskfylld. Endast ett par veckor innan, var det öppet vatten mellan Snipan och Medelkallan, och vattenströmningen gjorde att det uppstod ett brett ”klov” i isen som man var tvungen att bygga en bro över för att kunna passera. Isen rörde sig hela tiden och det krävdes stor uppmärksamhet av de som körde över.

Förutom de som körde med häst så körde även Nils och John Rönn med varsin biltraktor mellan båten och Medelkallan. Sven-Ole Åström körde med sin ”lill Valmet” och dessutom deltog Heinonen med sin ”kråka”. (Hans lilla bil som betedde sig som en kråka)

Aktiviteterna ute vid Medelkallan har nog fastnat i minnet livet ut. Synd att ingen kom på tanken att verksamheten borde ha filmats. Minnesbilderna är som tagna ur någon vesternfilm, med hästar, bilar, traktorer i ständig rörelse. Folk som spikade och

reparerade, kylare som kokade, punkterade däck, och kvällarna när folk satt runt sina stockeldar och ventilerade dagens händelser eller berättade sina vitsar under tiden man åt ur sina matsäckar. Ja i bland kunde man till och med även höra en psalm som tonade ut över de ödsliga isvidderna.

Efter det lossningen förklarats avslutad kallades alla medverkande till "Hjälpis" där svenskarna hade hyrt in sig med sitt kontor. Man hade nu utlovats betalning för utfört arbete, men besvikelsen blev naturligtvis stor när beskedet kom att svenskarna åkt hem till Sverige och sålt hela verksamheten åt affärsman Alfons Håkans. Håkans hade, - enligt det besked vi fick, åtagit sig alla utbetalningar. Men Håkans hade inte fått några mätinstrument och visste således ingenting om vad var och en hade kört. Det blev flera vändor till Håkans kontor i Vasa innan betalningen kunde verkställas, men alla vi som hade fordringar fick nog nöja oss med en hel del mindre än det som vi ansåg oss berättigade till.

Folk från Söderudden och Panike tycktes ändå ha fått sin betalning direkt av svenskarna. Under hela lossningstiden bodde man ju på hyra bland lokalbefolkningen och att åka iväg därifrån utan att betala för sig skulle ha varit väl fräckt.

Den del av lasten som var fastfrusen i lastrummen gick naturligtvis inte att lossas. Följande sommar lossade man över virket i prämar och under arbetet var man även tvungen att anlita dykaren Helmer Ekman från Norra Vallgrund. Under en dykning i lastrummet klämdes Ekman fast av de rörliga virkesmassorna men kunde räddas i sista stund av arbetskamraterna.

Haveristen bogserades senare in till Holmsund för tätning.

Lars-Ola Berg och Olof Snygg

LITE VALS OM VALET

I Södra Vallgrund röstade 124 personer på Halonen, 81 på Niinistö och 3 personer hade röstat blankt. Röstningsprocenten val I var 72,4 och i val II 75,3. Eftersom valdeltagandet i hela landet var 77,2 % kan vi konstatera att vi inte ens kom upp till landets medeltal.

Vi ställdes ju faktiskt i andra omgången inför ett svårt val. Skulle man rösta på en högerkandidat med klena kunskaper i svenska och som uppvisar en förargligt överlägsen uppsyn. Eller skulle man rösta på en vänsterkandidat med lika dåliga

kunskaper i svenska men som i alla fall varit president en period. Någonstans går det fel i vår utbildning eftersom högt utbildade människor, inte förstår att lära sig de båda inhemska språken.

En hälsning till både Halonen och Niinistö bör bli: En av er fick min röst enbart av den anledningen att det inte fanns någon annan att rösta på. Av två svaga alternativ måste man ju välja det ena.

Börje

BREV TILL REDAKTIONEN:

Hej Börje!

Sitter och följer med byabladet på nätet. Det är alltid roligt att följa med vad som händer i Söderbyin. Men om ni skulle kunna lägga ut bladet i pdf-format också så skulle det gå fortare att öppna och läsa det för dem som har långsammare uppkoppling. När jag hade modem tog det så länge att öppna Word-dokumentet, så jag nästan hann till Söderbyin och läsa bladet hos föräldrarna. Men nu har jag skaffat "smalband" ADSL, så det går fortare att öppna dokumentet. Önskar att byabladet skulle komma ut i Acrobat readers pdf-format (parallellt med Words*.doc) då behöver man inte ha Word installerat på datorn eftersom Acrobat är gratis att ladda ner från nätet och är ett snabbt läsprogram. Det finns många gratis program, som kan konvertera Words doc till Acrobats pdf format.

Mattias Ahlskog, Singsby

Delägare i SÖDRA VALLGRUND SAMFÄLLIGHETER

kallas till ordinarie delägarstämma den 21 april kl. 19 i Södra Vallgrund skola.

SÖDERBYBLADET

Redaktör: Börje Anderson
Lotsvägen 2, 65930 Södra Vallgrund
Tel. 06-3527758, GSM 050-5917958
E-post: borje.anderson@kolumbus.fi
Redaktionssekreterare: Hans Söderlund
Sommarösvägen 442A
65930 Södra Vallgrund, tel. 06-3527586

Nästa blad, nr 4 utkommer omkring vecka 18.